

**Обзор, преглед на теоретични въпроси, обвързани в
рамката на наблюдението и контрола върху пазара на
родно производство и внесени продукти, за да се
гарантира тяхното съответствие със стандартите на
Европейския съюз**

**Докторант маг. инж.- икон. Пламен Парушев¹,
гл. ас. д-р Милен Митков²**

¹*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков”,
катедра „Икономика и счетоводство в транспорта”, София,
ул. „Гео Милев” № 158, България*

²*Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
катедра „Застраховане и социално дело“
Свищов, ул. „Емануил Чакъров“ № 2, България*

**Overview, Review of the Theoretical Issues Linked to the
Framework of Monitoring and Control of the Generation
and Imported Products Market in order to Guarantee their
Compliance with the Standards of the European Union**

**PhD student mag. eng. - econ. Plamen Parushev¹,
Head assistant Milen Mitkov, PhD²**

¹*Todor Kableshkov University of Transport, Sofia, Sofia,*

158 Geo Milev Str., Bulgaria

²Tsenov Academy of Economics, Svishtov

Svishtov, 2 Em. Chakarov Str., Bulgaria

Abstract. The report examines the relationship between the quality of products produced, placed and verified on the market and the obligations of economic agents employed in the product distribution chain in order to realize the public good, to protect the reserved social activity of consumers.

Companies registered under the Commerce Act ensure the distribution of products in the domestic and European markets. Market surveillance activity is analyzed in terms of Bulgarian national and European legislation in particular of the European Economic Community for the development of market surveillance.

Funding for the production of certain products takes place in the context of restructuring and market liberalization, called "consumer" and "factoring".

In addressing the difficult issues of market surveillance, the state and the EU can intervene through more effective, quality control of the products placed on the market. Here, it is important to note that the safety and quality of the products placed and distributed on the market is a priority in the performance of the supervisory duties of supervisors.

Keywords: *product, market, market surveillance, regulations, directives, economy, social behavior*

ВЪВЕДЕНИЕ

Проблемът за наблюдението и контрола върху пазара има всеобхватно значение за единението на общността и е непосредствено, т.е. пряко задължение на изпълнителната власт на всяка от страните членки. Задълженията в тази област са регламентирани и стандартизирани, както от гледна точка на съдържанието на използваните понятия, така и при процедурните действия от страна на проверяващите, нотифицирани органи, за да се гарантира свободното движение на стоки на територията на Европейския съюз.

На първо място трябва да се отбележи наличието на дихотомни връзки между обекта на наблюдение и контрол, пазара и субекта (субектите), които осъществяват контрола, (единствено), но не и арбитражната дейност. Основание за извода за съществуването на дихотомна връзка и взаимозависимост ни дава често повтаряното обяснение, в зависимост от типологизирането на правните казуси на двете понятия: продукти, предназначени за пускане на пазара и/или за пускане в действие¹.

Ако е възможно и необходимо да се създаде йерархична таблица на понятията, използвани за регламентация на пазара, за да се гарантират съществените изисквания за съответствие, то може да се предложи следната подредба:

- „Продукт“² е материален резултат от дейности или процеси, включващи технически средства, преработени материали и други.

¹Закон за техническите изисквания към продуктите (ЗТИП), Обн. ДВ. бр. 86 от 01.10.1999 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 12 от 06.02.2018 г. Общи положения, чл. 1, Глава четвърта Надзор на пазара, чл. 27, ал. 1, Допълнителните разпоредби, § 1, ал.1, т. 3, т. 4.

² Допълнителни разпоредби от ЗТИП § 1, ал. 1, т. 1

Включването на фразата „преработени материали“ е необходимо, за да се разграничи материалния продукт, материалното изделие от виртуалния продукт на пазара на виртуалната реалност;

- „Пускане на пазара“¹ е предоставянето на всеки отделен продукт, предназначен за крайна употреба, безплатно или срещу заплащане, независимо от техниката на продаване, за първи път на пазара на Европейския съюз и на държавите от Европейското икономическо пространство, при което той преминава от етапа на производство или внос към етапа на разпространение и или използване.

Тук обръщаме внимание на следното уточняване на понятията „производство“ и или „внос“. Производството може да се разбира като процес, който „пуска на пазара“ продукти, които нямат характера на „износ“ от една държава-членка към друга държава членка, т. като съществува общ пазар на Европейския съюз и на държавите от Европейското икономическо пространство. Износът може да бъде ориентиран към трети страни, както е допустим вносът от трети страни, спрямо Европейската общност страни, като се приведат техните продукти в съответствие с изискванията за безопасност на потребителя и със стандартизираните, според техническите разпоредби, норми за качество.

- „Пускане в действие“² е началото на първо ползване на продукта от крайния потребител в Европейския съюз.

¹ Допълнителни разпоредби от ЗТИП § 1, ал. 1, т. 3

² Допълнителни разпоредби от ЗТИП § 1, ал. 1, т. 4

Пазарът на общността е вътрешен пазар. Определението „вътрешен пазар“ има допустим двояк смисъл: вътрешен пазар в обсега на националното законодателство, според териториалната юрисдикция, общ пазар, подчинен на европейското законодателство, на директиви и регламенти за хармонизация, които са задължителни за изпълнение от съответните държави и други органи за надзор и контрол.

Според Регламент /ЕО/ № 764/2008 г. вътрешния пазар обхваща „пространството без вътрешни граници“. Пълният текст на обяснението гласи: „Вътрешния пазар обхваща пространството без вътрешни граници, в което свободното движение на стоки е осигурено от Договора, забраняващ мерки с равностоен ефект на количествени ограничения върху вноса. Забраната се отнася до всяка национална мярка, която може да възпрепятства пряко или непряко, действително или потенциално, търговията със стоки на Общността“.

Субекти на „пускането на пазара“ на съответни продукти и или пускане в действие.

В тази част освен познатите, известните от ЗТИП в европейски официални текстове са включени допълнителни понятия с обществен характер.

Според цитирания закон субектите на посочените дейности са: „производители“ – чл. 1, т. 4; „упълномощен представител на производителя“ – чл. 4, т.4; „вносител“ – чл. 4, т.5.

Изискваният към „производителите, вносителите и/или други лица“, са уредени в чл. 4а, ал. 1 от ЗТИП.

Регламент /ЕО/ № 746/2008 г. въвежда обобщаващото понятие на субектите на пазара – „Икономически оператор“.

Според общите разпоредби на чл. 2, определения, от Регламент /ЕО/ 765/2008г. „Икономически оператор“ означава производител, упълномощен представител, вносител и дистрибутор.

Субекти на пазара и контрола върху продуктите на пазара, според чл. 1, т. 4 от ЗТИП, това са: „лицата, които извършват дейностите по оценяване на съответствието на продуктите със съществените изисквания и/или изисквания за екопроектиране“¹.

„Органите за надзор на пазара“ – вж. чл. 29 от същия закон. Същият закон като органи на надзора назовава Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, съответно министърът на регионалното развитие и благоустройството чл. 12а, ал. 2

Дейности, осъществяващи "Надзор" и контрол върху продуктите на пазара.

Дейностите в тази област са в обсега на Закона за техническите изисквания към продуктите, според който: Целта на закона е да създаде условия, които гарантират пускането на пазара и или пускането в действие на продукти, които не застрашават живота и здравето на хората, безопасността на домашните животни, интересите на потребителите и опазването на околната среда и вещите, когато продуктите са правилно монтирани, поддържани и се използват по предназначение, чл. 2, т.1.

¹ЗТИП, чл. 1, т. 4

Чл. 27 от посочения закон се допълва с изискванията на наредбата по чл. 21д, ал. 1 от Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси.

Държавната агенция за метрологичен и технически надзор не осъществява проверка и контрол над: лекарства, оръжие, продукти на хранително-вкусовата промишленост.

"Надзор на пазара", според изискванията на Регламент /ЕО/ № 765/2008, "означава извършени дейности и предприети мерки от органите на публичната власт с цел да се гарантира, че продуктите съответстват на изискванията, определени от съответното законодателство на Общността за хармонизация и че не представляват опасност за здравето, безопасността или за други аспекти на защитата на обществения интерес". "Орган за надзор на пазара" означава орган на държава членка, отговорен за извършването на надзор на пазара на нейната територия", пак там.

В рамките на постоянно осъществяваната дейност по "надзор на пазара" се реализира проверката в съответствие с правилата за техническа спецификация, която от своя страна е съобразена с техническото законодателство, за да се гарантира, че се прилага системата по качество по веригата: производител, упълномощен представител, вносител, лице, отговорно за пускането на продукта на пазара, както и законовите предписания за техните отговорности.

Актуализация на изискванията към международното стандартизиране на българските лабораторни спецификации се съдържа в "Проект на

международен стандарт", "Общи изисквания относно компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране"¹.

В проекта се дава характеристика на понятието лаборатория, като орган, който: калибрира, изпитва взема проби/извадки с последващо калибриране или изпитване.

Тук може да се постави изискването лабораториите да бъдат снабдени със съвременни технически средства и инсталации, за да се гарантира обективността на резултата, да се валидизира неговия постоянен характер, да служи като доказателство при евентуален съдебен спор.

Лабораторията носи отговорност за резултатите от нейните анализи и други технически и процедурни действия. "Лабораторията трябва да бъде юридическо лице или определена част от юридическо лице, така, че да може да носи юридическа отговорност за всички свои действия"².

"Лабораторията трябва да създаде и поддържа метрологична проследимост на резултатите от измерванията си чрез средствата на документирана, непрекъсната верига от калибрания, всяко от които допринася към неоредеността на измерване, свързвайки ги с подходящ референтен елемент"³.

¹Проект на Международен стандарт ISO (IEC DIS 17025), "Общи изисквания относно компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране", Бюлетин за актуална информация в помощ на специалистите, Съюз на метролозите в България, Сдружение "Клуб 9000", съвместно издание, София, 2017г.

²Пак там, с. 14.

³ Пак там, с. 20.

Метрологичната проследимост осигурява "сравнимост на резултатите от измервания на национално и международно ниво"¹.

Метрологичната проследимост се създава, според цитирания "Проект на международен стандарт..." чрез "спецификация на измерваната величина"; като се документира непрекъснатата верига от калибrierания, за да се достигне до "подходящ референтен елемент". "Подходящи референтни елементи са национални, международни еталони и първични еталони", като "неопределеността на измерване е оценена в съответствие с приети методи"².

Контрол и одит

Заглавието на параграфа частично възпроизвежда това на изследването с общо теоретично значение и приложен характер, ако се адаптира към новите реалности "Теория на контрола и одита" (Томов, Й., 2002).

Авторът диверсифицира контролната дейност, в зависимост от субекта на изпълнение и обекта на проверка и контрол, като го разграничава на: финансов, данъчен, митнически по трудовото законодателство, специализиран контрол (от полиция, прокуратура и др.)" (Томов, Й., 2002).

Основната идея на автора е, че "Контролът е сред основните функции на управление. Независимо, че контролът е част от управленческия процес, самият той обслужва управленческата дейност, затваря цикъла на управление" (Томов, Й., 2002).

¹ Пак там, с. 48.

² Пак там, с. 48.

Тази постановка е резултат от обстановката в тоталитарната държава, от нейните изисквания, както дори може да се предполага, че се абсолютизира ролята на контрола, който изпълва съдържанието на социалното управление.

В условията на демократичната правова държава, в която изискванията на пазара, т.е. правата на потребителите, диктуват, определят целите на контролната дейност, контролът не е част от управленческата дейност. Той е изведен извън от нея, подчинен е на неотменимата задача да опазва здравето, безопасността и собствеността (вещите) на гражданите и обществото, като гарантира, че продуктите на пазара всички взети заедно и всеки един поотделно отговарят на съответните стандарти, хармонизирани с тези на Европейската общност. Следователно контролната дейност не е свързана главно и единствено с националната държавна власт и в този смисъл не и е позволено да придобива политически характер, не зависи от конкретна управляваща партия, нито от конкретно правителство, макар че се финансира според възможностите на държавния бюджет, а нотифициращите органи са юридически лица на публичната власт. Освен това законите на които се подчинява контролната дейност върху продуктите на пазара, са формулирани от европейското законодателство и по силата на задълженията от членството на България в Европейския съюз, те трябва и вече са част от вътрешното, от националното законодателство.

Контролът е дейност, която следва проектирането, производството, иновативността. Ако контролът се абсолютизира, тогава може да се превърне от обществено полезна дейност във вид

тоталитаризъм, на гърба на производителя, главно и да се изяви убиец на частната инициатива.

Контролната дейност има атестационен, т.е. разрешителен режим и ограничителен режим. И двата вида контрол имат регулаторен характер. Този вид контрол е различен от митническия, който трябва да ограничи контрабандния внос на стоки от трети страни, да съпостави качеството на вноса на продукти от трети страни Турция, Китай, страни от Западните Балкани, с хармонизираните стандарти на общността. Тук не се разглежда въпроса за ценовите разлики, често пъти по-ниски цени на внасяните стоки, отколкото тези на стоки, родно производство. Възможно е обективността на контрола да е част от по-широка регулаторна дейност с цел да не се допусне дъмпинг на пазара, но самата регулаторна дейност не би трябвало да носи характера на търговски протекционизъм.

Точната преценка на контролния орган ще съдейства за разнообразието на стоки на пазара, за баланса между търсенето и предлагането, за приблизително съответствие между паричния поток в обръщение, за да не се допусне търговски дефицит. Що се отнася до покупателната способност на домакинствата, тя зависи от икономическата политика на съответното правителство и до голяма степен от личната инициатива. В крайна сметка пазарът, покупателните възможности и иновативността зависят от два фактора:

1. Властта;
2. Собствеността върху капитала.

Всички останали процеси като: наблюдение, проверка, контрол, одит, са вторични така да се каже надстроечни върху двата стълба на икономиката. Тук може да се спори кой е лостът на икономическото развитие, т.е. на свободния пазар: свободния капитал, т.е. инвестициите, проектите, скъсяването на срока между взетите решения за икономическо развитие и тяхното приложение, законността, справедливостта и съдебната практика, в конкретния случай административно разпоредителната и административно наказателната регулация при конфликта на интереси и при казуса, изискващи съдебна намеса.

Ако контролната дейност завършва цикъла от проектирането и производството до продукта на пазара, т.е. до клиента до потребителя, за да се трансформира стоката в нейното парично изражение, то самият контрол като процес, като вид „одит“ има свой заключителен етап. Този етап може да бъде наречен архивиране и документиране на съответната дейност чрез обезпечаване на необходимия информационен поток, подлежащ на дигитализация. В този случай международният обмен на данни от сертифициращите органи на ЕС предоставя взаимни гаранции, че на пазара могат да присъстват само безопасни продукти със задължителната маркировка „СЕ“.

Директиви и препоръки

Според Директива 2011/85 на Съвета от 08.11.2011 г. независимите одити се извършват, както от публични, така и от частни институции. Публична институция е сметната палата. Техните одити се съобразяват с „най-добрите международни практики“. Публичния сектор задължително подлежи на счетоводна проверка, отчитане в това число изразходване на предоставените бюджетни кредити „...по оценяване на съответствието, акредитация и надзор на пазара...“ Изводът, който следва е че самата контролираща институция също подлежи на проверка – одит. Одитираните счетоводни отчети се публикуват, за да се спази принципа за публичност и прозрачност на националния орган по акредитация.

Препоръката на Съвета е България да продължи изпълнението на своята Национална стратегия за развитие на сектора обществени поръчки, засягащи периода 2014-2020 година. На преден план, от гледна точка на изискванията на анализа на темата за контрол върху продуктите на пазара се позоваване на препоръката с цифра (16), а именно: „Трябва да бъде гарантирано подходящо и ефикасно прилагане на новата система за предварителен контрол, основана на риска“¹.

Системна уредба за управление на риска, ориентирана към настоящето и близкото бъдеще е разработена и предоставена от Дирекция „Безопасност, технически надзор и управление при кризи“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Дирекцията се позовава на двата закона Закон за

¹Европейска комисия, Брюксел, 22.05.2017 г. Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2017 г. и съдържаща становище относно Конвергентната програма на България за 2017г.

техническите изисквания към продуктите и Закон за здравословни и безопасни условия на труд. В съответствие с разпоредбите на тези два закона посочената дирекция има право, според т. 10 от нейната уредба, да „съставя актове за установяване на нарушения на нормативната уредба и издава наказателни постановления...“¹. Дирекцията „координира стандартизационната и метрологична дейност в транспортния сектор“, (т. 21).

Социално поведение, препоръки

В различните издания, в които са публикувани текстове с препоръчителен характер, се съдържат указания за това, на какви принципи и правила трябва да се подчиняват: проверяващите, проверяваните.

Вече с учебническо значение е постановката, че проверките се подразделят на два вида: проактивни, реактивни. Първите могат да бъдат и са: планирани, с предварително взето решение, какви именно продукти задължително трябва да бъдат проверени, за да се установи тяхното съответствие с европейските стандарти, подбрани на случаен принцип, проверки след жалби и сигнали на гражданите.

Възможно и необходимо ли е проверяващият да демонстрира, показва различен тип социално поведение, в зависимост от конкретната ситуация, да влиза в ролята на следовател, но не би трябвало да се проявява като консултант, за да не породи съмнение за договаряне с икономическия оператор, тъй като може да се окаже на границата на

¹Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията Дирекция „Безопасност, технически надзор и управление при кризи“

корупционна сделка. Следователно, социалното поведение на проверяващия до голяма степен зависи от моментната ситуация, от поведението на отсрещната (другата) страна, т.е. икономическия оператор.

Ако изискванията за тип социално поведение, което трябва да следва инспекторът, проверяващият, се абсолютизира, той трябва да придобие чертите на идеализирания човек, какъвто вече обективно не съществува. Не е ли достатъчно общото изискване към всички граждани за доброволно подчиняване и съобразяване със законите на държавата, с моралните норми, с нормативните изисквания към служителите от страна на оторизираната също от държавата конкретна, компетентна да осъществява наблюдение, проверка и контрол институция.

Но тъй като във всеки тип взаимоотношения присъстват поне две страни, като изключим отношение и съучастие евентуално на трета страна, може да се обърне внимание на необходимостта за повече усилия за премахване на т. нар. „нездрави търговски практики“, за да се повиши ефекта от „добавената стойност“, заработена от проверяващия, да се снижи обема на „сивата икономика“ и на изтичането на личен доход на домакинствата в самоцелно преследвана печалба с участието на недобросъвестни производители, на търговци.

Следователно, именно от социалното "остойносттаване" на поведението на проверяващия зависи дали ще има възвращаемост от контролната дейност в републиканския бюджет. Какво е необходимо? Прозрачност, информираност, компетентност и по добра комуникация с гражданското общество.

Заклучение

Характера на държавната политика в областта на надзора, проверката и контрола за продуктите на пазара за тяхното привеждане в съответствие със стандартизираните изисквания на общността, както за граждански и отбранителни цели, за управление на риска и управление на кризи е, че конкретната приложима и изпълнима система за контрол е разпръсната, т.е. диверсифициране в зависимост от нейната специфика в различни институции и контролни органи. Тази диверсификация обаче поражда въпроса дали множеството органи имат необходимия ресурс от гледна точка на компетентността на заетите служители, дали системата не е обременена с различна административна тежест, дали е налице и в какъв процент възвращаемост на вложените бюджетни средства за нейната поддръжка в състояние на готовност за практически мерки за конвергиране със съответните европейски управленски структури.

Използвана и цитирана литература

1. Закон за техническите изисквания към продуктите, изм. и доп. ДВ. бр. 12 от 6 Февруари 2018г.
2. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 764 от (2008).
3. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 765 от (2008).
4. Проект на Международен Стандарт (2017), ISO/IEC DIS 17025. Общи изисквания относно компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране.
5. Проект на Международен Стандарт (2017), ISO/IEC DIS 19011. Указания за одитиране на системи за управление. Бюлетин за актуална информация в областта на качеството, брой 3-4/2017, Сдружение "Клуб 9000", София, 2017г.

6. Приложимост и влияние на ISO 9001 в Китай (2017), Бюлетин за актуална информация в областта на качеството брой 1-2/2017. Сдружение "Клуб 9000", София, 2017г.

7. ТОМОВ, ЙОРДАН. (2002) Теория на контрола и одита, Стопанска Академия "Д. А. Ценов" Свищов.

8. Препоръка на Съвета относно, Националната програма за реформи на България за 2017 г. и съдържаща становище относно Конвергентната програма на България за (2017), <http://www.minfin.bg/bg/867> [ползван 29/05/2018].

9. Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията Дирекция „Безопасност, технически надзор и управление при кризи“ (2018), <https://www.mtitc.government.bg>. [ползван 25/05/2018].

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА

КАТЕДРА „СТОКОЗНАНИЕ”

**СТОКОВЕДНАТА НАУКА –
ТРАДИЦИИ И АКТУАЛНОСТ**

**ТРИНАДЕСЕТА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ**

**Посветена на 70-ата годишнина
от създаването на катедра „Стокознание“
и специалност „Стокознание”**

ВАРНА, 18 - 19 ОКТОМВРИ 2018 г.

UNIVERSITY OF ECONOMICS - VARNA
COMMODITY SCIENCE DEPARTMENT

**COMMODITY SCIENCE –
TRADITIONS AND ACTUALITY**

**THIRTEEN SCIENTIFIC CONFERENCE WITH
INTERNATIONAL PARTICIPATION**

Celebrating 70th Years
Commodity Science Course Degree
and Commodity Science Department

VARNA, OCTOBER 18th - 19th, 2018

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Събка Пашова – председател на организационния комитет и
ръководител катедра „Стокознание“ при ИУ-Варна

Доц. д-р Теменуга Стойкова

Доц. д-р Денка Златева

Гл. ас. д-р Ваня Живкова

Гл. ас. д-р Антоанета Стоянова

Ас. Радослав Радев

Ас. Величка Маринова

Докторант Георги Димитров

Докторант Мими Петрова

Инж. Маргарита Станкова

ORGANIZING COMMITTEE

Assoc. prof. Sabka Pashova, PhD – Chairman of the Organizing Committee
and Head of the Commodity Science Department at UE-Varna, Bulgaria

Assoc. prof. Temenuga Stoykova, PhD

Assoc. prof. Denka Zlateva, PhD

Chief. Assist. Vanya Zivkova, PhD

Chief. Assist. Antoaneta Stoyanova, PhD

Assistant Professor Radoslav Radev

Assistant Professor Velichka Marinova

PhD Candidate Georgi Dimitrov

PhD Candidate Mimi Petrova

Eng. Margarita Stankova

Издателство „Наука и икономика“, Икономически университет - Варна, 2018

ISBN 978-954-21-0977-8

Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на докладите, оригиналността им и за грешки, допуснати по тяхна вина. Публикуваните доклади не са редактирани и коригирани, проверени са за плагиатство с Advego Plagiatus, преди отпечатване на сборника с доклади.

The authors are responsible for the content of the reports, their originality and mistakes, included in this book.

The published reports were not edited and corrected, they were checked for plagiarism with Advego Plagiatus, before printing the collection book of reports.

НАУЧЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Събка Пашова – председател, ИУ-Варна, България
Full Professor Giuseppe Martino Nicoletti, University of Foggia, Italy
Prof. dr. Marta Karkalíková, University of Economics, Bratislava, Slovakia
Prof. Dr. of Technical Sciences Olena Sydorenko, Kyiv National University
of Trade and Economics, Ukraine
Доц. д-р Теменуга Стойкова, ИУ-Варна, България
Доц. д-р Денка Златева, ИУ-Варна, България
Доц. д-р Юлиан Василев, ИУ-Варна, България
Доц. д-р Даниела Иванова, УНСС-София, България
Гл. ас. д-р Ваня Живкова, ИУ-Варна, България
Гл. ас. д-р Антоанета Стоянова, ИУ-Варна, България

SCIENTIFIC COMMITTEE

Assoc. prof. Sabka Pashova, PhD – Chairman, UE-Varna, Bulgaria
Full Professor Giuseppe Martino Nicoletti, University of Foggia, Italy
Prof. dr. Marta Karkalíková, University of Economics, Bratislava, Slovakia
Prof. Dr. of Technical Sciences, Olena Sydorenko, Kyiv National University
of Trade and Economics, Ukraine
Assoc. prof. Temenuga Stoykova, PhD, UE-Varna, Bulgaria
Assoc. prof. Denka Zlateva, PhD, UE-Varna, Bulgaria
Assoc. prof. Julian Vasilev, PhD, UE-Varna, Bulgaria
Assoc. prof. Daniela Ivanova, PhD, University of National and World
Economy – Sofia, Bulgaria
Chief. Assist. Eng. Vanya Zivkova, PhD, UE-Varna, Bulgaria
Chief. Assist. Antoaneta Stoyanova, PhD, UE-Varna, Bulgaria

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENT

1.Професор Цани Калянджиев – основател на научното Стокознание в България Събка Пашова.....	8
2.Professor Tsani Kalyandzhiev – Founder of Scientific Commodity Science in Bulgaria Sabka Pashova	22
3.70 години катедра и специалност Стокознание в България Теменуга Стойкова	36
4.70 years of “Commodity Science” Department and Programme in Bulgaria Temenuga Stoykova.....	66
5.Роля на експерименталните изследвания на хранително-вкусовите стоки за развитие на стокоедната наука Доц. д-р Христо Дончев	95
6.Analysis of the Behavior of Players in Competitive Athletes in Relation to the Use of Specialized Dietary Supplements Designed for Professional Athletes as Part of Creating an Innovative Product Range Adam Popek.....	106
7.“Socio-ecological Label” of Tourist Accommodation Aimed at Tourists with Disabilities in Protect Natural Area Alfredo Ernesto Di Noia, Giuseppe Martino Nicoletti.....	121
8.Attitudes and Opinions of Slovak Consumers Towards Functional Foods Alica Lacková, Marta Karkalíková	131
9.Одитът–инструмент за постигане на съответствие с изискванията за безопасност на храните Антоанета Стоянова.....	141
10.Изследване съдържанието на желязо в безглутенови брашна Денка Й. Златева, Дана А. Стефанова	156
11.Приложение на протеинови филми и покрития в хранителните технологии Георги Димитров, Радослав Радев.....	165
12.Food Loss Implication in Water Use Assessment of a Fresh-Cut Salad	

Cappelletti Giulio Mario, Nicoletti Giuseppe Martino, Russo Carlo	178
13. Contemporary Technologies of Food Packaging	
Deynichenko Gregoriy, Horielkov Dmytro, Dmytrevskiy Dmytro, Chervonyi Vitalii	188
14. Innovative Technology of Structured Dairy Desserts	
Deynichenko Gregoriy, Maluk Ludmila, Fedak Viktoriia	197
15. Екологичните маркировки и познанията на европейските и българските потребители	
Ива Костова, Даниела Иванова	207
16. Consumer Perception of Regional Products: The Case of Regional Product Podpolanie	
Lubica Knošková	216
17. Анализ на рискове от кръстосано замърсяване при продукти от преработката на плодове	
Мариета Стефанова, Събка Пашова	226
18. Environmental Management Systems and its Benefits for Organization	
Marta Karkalíková, Alica Lacková	236
19. Влияние на водорасли Kelp върху съдържанието на магнезий в пшеничен хляб	
Мими П. Петрова	246
20. Status and Prospects for the Shrimp Market	
Sydorenko Olena, Donchevska Raiisa, Petrova Olena	258
21. Възможности за използване на специфични и локални видове бира за повишаване удовлетвореността на клиентите на заведения за хранене и развлечения	
Петя Атанасова Атанасова	269
22. Обзор, преглед на теоретични въпроси, обвързани в рамката на наблюдението и контрола върху пазара на родно производство и внесени продукти, за да се гарантира тяхното съответствие със стандартите на Европейския съюз	
Докторант маг. инж.-икон. Пламен Парушев, гл. ас. д-р Милен Митков	280
23. Безопасност на мононатриевия глутамат	
Радослав Радев, Ваня Живкова	297
24. Effect of Storage Time on Deformation Characteristics and Water Activity of Wheat Bread with Beer Yeast	
Rosen Chochkov, Stefan Iovchev	308

25.Changes in the Quality Indicators of Peanut Butter Pastes during Storage Svetlana Lehnert, Lyudmila Maluk, Antonina Dubinina, Olga Khomenko, Anna Radchenko, Elena Sokolovskaya	319
26.Протекторни свойства на слънцезащитни продукти Ваня Живкова, Юлиан Василев, Събка Пашова	328
27.Перспективи за приложение на биоразградими материали Ваня Живкова, Събка Пашова	345
28.Биометанизация на плодови и зеленчукови отпадъци Ваня Живкова	363
29.Ecological Effectiveness in Context of Paper Recycling Velichka Marinova.....	373
30.The „5G” Signals: Disruption of Commodity Economy Prof. Yuliya Uzunova, D.Sc in Economics	384

